

Dr. Bertan
KAYA

2023 bütçeleri dengeli hazırlanmalı

Bu aralar gündem tüm şirketlerde aynı; bütçeyi nasıl hazırlayalım? Öyle ya, dünya tarihindeki en zorlu, değişimin en hızlı şekilde yaşandığı dönemlerden birinin içindeyiz. Buna Türkiye'nin kendine özgü iç risklerini de eklediğimizde, 2023'e dair tahminde bulunmak, hedef belirlemek güçleşiyor. Dünyada ve ülkemizde yaşanan enflasyonist sürecin, küresel bir resesyon ile birleşme olasılığı kimsenin inanamak istemediği ama düşünmeden edemediği bir senaryo. Bu senaryonun olası iç siyasi riskler ve bölgesel jeopolitik çatışmalar ile birleşmesi halinde ortaya çıkabilecek tablo ise şüphesiz iş aleminin 2023'te en büyük endişesi olacak.

Peki son 20 senede pek çok badireler atlatmayı başarmış olan şirketlerimiz, bu dönemde neden endişe etsinler? Bu dönem farklı olan ne? 2023'te başarıyı bugüne kadar işe yarayan iş stratejilerimiz ile yakalayamaz mıyız?

Elbette endişe edilen iç ve dış risklerin hiç gerçekleşmeme ihtimali söz konusu olabilir. Seçim ekonomisi uygulanacak olması da muhtemelen bazı riskleri yumuşatacaktır. Öte yandan unutmamak gerekir ki basiretli iş insanı hesabını yaparken olumlu tutum ve beklentisini koruyan ancak riskleri de göz ardı etmeyen ve tedbir alan kişidir. Buradan hareketle işin risk tarafına da bakmak gerek.

Bütçe hazırlarken iki önemli riske dikkat edilmeli

2023 için iki dezavantajlı durum var. Birincisi şirketlerimiz yüksek büyüme ve kârlılıklarını ağırlıklı olarak borçlanma ile finanse ediyor. İkincisi, mevcut konjonktür finansmana erişimi oldukça zorlaştırmış durumda. Yani yüksek bir talep mevcut olsa da bu talebe karşılık verecek yatırım ve iş stratejilerinin finansmanı büyük ölçüde sermaye ya da alternatif finansman araçlarına kalacak gibi görünüyor.

Biraz daha açıklayalım. Borçlanma elbette belirli bir kaldıraç sağlayan, makul bir strateji. Ancak bunun seviyesi önemli. Bildiğiniz üzere borçlanma katsayısı diye bir ölçüt var. Esasen bu ölçüt şirketinizin borçlarının öz sermayeye oranını gösteriyor. Yani işletmenizin varlıklarını finanse ederken kullandığı yabancı kaynaklar ile işletmeye ortaktar tarafından konan ve işletmenin kendi ürettiği öz kaynaklar arasındaki ilişkiyi gösteriyor. Bu oran ülkemiz şirketleri açısından götükçe borç lehine artış gösteriyor. [İstanbul Sanayi Odası \(İSO\)](#) tarafından her yıl İSO 500 başlığıyla bir anket çalışması açıklanıyor. 2021 anket sonuçlarına göre, en büyük 500 sanayi şirketimizin borç/aktif oranı yüzde 70'in üzerine çıkmış durumda. Hizmet sektöründe de oranlar benzer. Bu oranlara yakınsanız, dikkat, ekonomide beklentiler bozulur, cirolar düşer ise kârlıganlık oluşur. Sektörel olarak farklılaşsa da genel olarak bu oranın yüzde 50'nin üzerinde olması riskli bir durum olarak görülür. Bugün borçlanma katsayılarında 1'e 1,5 veya en fazla 2 olması gereken değerler, bazı sektörler için 5, 6 ve hatta 7'lere kadar ulaşmış durumda!

Gelelim ikinci zorluğa. Bu noktada, diyelim ki şirket olarak yüksek büyümeye devam etmek için bu riski göze alıyoruz, güzel ama bu dönemde borçlanmanın sürdürülebilirliği de tehlike altında. Yani şu an kaynak bulmak maliyetli ve ulaşımı da zor. Bugün bankalar uzun vadeli TL kredi vermiyor. Kısa vadede yüksek faiz oranı sarmaliyla borçlanma maliyetleri büyük yük yaratıyor. Bugün şirketlerin bu vadeler ile borçlanarak büyümeyi finanse etme ihtimali çok düşük. Talep yavaşlarsa, mali sürdürülebilirlik risk altına girebilir. Ayrıca enflasyon nedeniyle şirketlerin mali tablolarının da gerçeği yansıtmadığını, şirketin sağlığını net olarak göstermediklerini de belirtmek gerekiyor. Esas sorun şu ki, işletmelerimizin çoğu bu risklere karşı, nasıl bir risk yönetimi yapmaları gerektiğini bilmiyor. İyi ekonomiyönetiminin çapkandan çıkaracağı yeni tavşanlara bırakmak veya seçim ekonomisine sirtımın dayanmak ne derece doğru? Ne yaparsak hemen bugün yapmalıyız. Bütçeler kadar, bu bütçelere eşlik edecek risk yönetim planları da bu dönem büyük önem taşıyor.

Bütçe hazırlarken iki temel senaryo

Şirketlerin 2023 bütçelerini hazırlarken iki temel senaryo ve bunların alt senaryolarını oluşturmalarını öneriyorum. Ana iyimser senaryoda; iç ve dış riskler gerçekleşmez ve ilk altı ay uygulanacak seçim ekonomisi ile talep güçlü tutulur. Talep ile birlikte cirolar enflasyonist ortam desteğiyle artar, borç- alacak vadeleri iyi yönetilip, nakit girişleri güçlü tutularak, kısa vadeli finansmanın maliyeti de sineye çekilerek, senenin ikinci yarısına pozitif sonuçlarla girilir. Yılın ikinci yarısında olası sıkılaştırma ile talep düşüşleri enflasyon düşüşleri ile dengelenir ve seçim sonrası ekonomi politikalarının da yeniden ortodoks çizgiye dönmesi ve finansman vadelerinin uzaması ile yumuşak iniş yapılır. İyimser olmayan senaryoda, olası dış ve iç risklerden bir veya birkaçının gerçekleşmesi halinde, beklentiler bozulur, talep düşer ve borçlanma ve borç çevrimleri imkansız hale gelir. Bu senaryo tüm nakit akışları ve mali sürdürülebilirliği tehlikeye sokar. Halk arzıdaki yavaşlama nedeniyle, sermaye artırımları, tahvil ihraçları (koşullar karşılanabiliyorsa) gibi bazı tercihler kaçınılmaz olur. Pek çok şirket önemli gider ve maliyet tasarruflarına gider ve bu durum da bir sarmal gibi ekonomideki resesyona hızlandırır. Yapısal reform destekli yeni ve makul bir ekonomi politikası taahhüdü olmadan da bu sarmaldan çıkılmaz. Bu halde, yatırım ve iş stratejilerinizi yansıtmadığımız bütçelerde, olumlu ancak temkinli bir tutum gerçekçi olacaktır. O nedenle bu sene şirket stratejilerinin üretim-satış-finans üçlü saçı ayağına dengede tutacak şekilde, kapasitelere ve gerçeklere uyumlu şekilde yapılmasını öneriyoruz. Bu üçlüden bir tanesinin diğerlerinden önde gitmesine izin vermeyin!

BAKAN ÖZER, ISO YÖNETİM KURULU üyelerini kabul etti

Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer, İstanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçivan ve beraberindeki yönetim kurulu üyelerini kabul etti.

BAKAN Özer, ISO heyetiyle olan görüşmesinde son yıllarda Türkiye için birlikte çok güzel çalışmalar ortaya koyduklarını belirterek "Özellikle mesleki eğitim konusundaki çalışmalarımız sonuç veriyor. Güzel işler yaparak bu hikâyenin bir parçası olabilmek çok mutluluk ve keyif verici." diye konuştu.

ISO'nun mesleki eğitime verdiği katkının tüm ülkeye yansıdığına işaret eden Özer, İstanbul'un mesleki eğitim alanındaki sorunlarının çözülmesi durumunda tüm Türkiye'de bu bağlamda sorun kalmayacağını daha önce belirttiğini hatırlatarak geçen süre içinde çok önemli mesafeler aldıklarını söyledi.

Sektörle iş birliği

içinde mesleki eğitimi çok daha iyi noktalara getirmeye azami gayret göstereceklerini kaydeden Bakan Özer, sektörün desteğiyle mesleki eğitim merkezlerindeki kayıtlı öğrenci sayısının bir yıl içinde 159 binden 1 milyon 200 bine ulaştığını söyledi. İstanbul Sanayi Odası (ISO) Başkanı Erdal Bahçivan ise mesleki eğitimin geldiği noktada Bakan Özer'in büyük emeklerinin olduğunu ifade ederek "Gençlerimizin gelişimi noktasında çok ulvi bir görevi hep birlikte yerine getiriyoruz. Bu konuya bakış açımız çok önemli bizim için. Tek bir konuyu bile birlikte ele çözebiliyorsak ne mutlu." değerlendirmesinde bulundu.

MEB